

Tittäggets historia

Tittägg=Tittskåpsägg=Kristyrägg=Kristallägg=sockerägg

Ägg är påskens symbol och den har djupa rötter i vår folksjäl. Ägget är en urkraft som ger oss hopp om ett liv efter döden. Ägget är symbolen för allt liv och skydd mot det onda.

Ägget påminner också om påskens budskap om uppståndelsen.

Äggets särställning bygger på gammal tradition. Hönorna värpte många ägg vid påsktiden, vilket är en bidragande orsak till att ägget fått en sådan stark ställning inom vårt påskfirande. Det var en gammal sedvänja att man som en vänskapshandling gav dem som arbetade på gården ägg på påskdagen. Att skänka bort färgade ägg i en korg var att önska lycka och välgång och en betydelsefull gåva i äldre tid. Från 1700-talet finns en europeisk sed att ge varandra konstgjorda påskägg på påskafton med olika slags innehåll. De var gjorda av glas porslin eller ädla metaller. Särskilt bekanta har de konstfulla ägg blivit som tillverkades för den ryska tsarfamiljen av guldsmeden Carl Peter Fabergé.

Äggmålning förekom redan i Romarriket, där äggen målades röda, livets och blodets färg. Dessa gav man bort i nyårgåva. Nyåret inföll vid vår påsktid. Ägg kunde också läggas på gravarna. Färgerna hade sin betydelse. Legenden säger att redan jungfru Maria målade ägg för att glädja Jesusbarnet. I en annan sägen berättas att Maria förgyllde särskilt utvalda ägg och la dem i en korg. Hon gick till Pontius Pilatus med äggen och en höna för att försöka beveka honom att rädda hennes son. När Pilatus svarade att hennes son redan var död sjönk Jungfru Maria till marken. Hennes ägg rullade ur korgen och spreds över hela världen...

Sydeuropéerna har utvecklat äggmålningen till en konststart och i flera länder har man tävlingar i denna fina konst. I Sverige har äggmålningar varit mer vanligt i södra Sverige.

Riktigt när sockerägg började tillverkas vet vi inte. Men det kan fastslås att detta bör ha skett i slutet av 1800-talet. Särskilt i Tyskland, men också i England, har man gjort dessa ägg, även om de i dag för flertalet tyskar är helt okända. I Sverige dök de upp kring sekelskiftet och mer eller mindre försvann efter andra världskriget. Många av de ägg som importerades till Sverige på 30-, 40- och 50-talen kom från Polen och dåvarande Tjeckoslovakien. Tittägg har aldrig funnits överallt i Sverige och har alltid varit en exklusivitet. Cloetta är en av de konfektyrföretag som fram till 1950-talet tillverkade tittägg för försäljning. I "Gamla Linköping" kan man än i dag i Cloettas Chokladbod se ett tittägg, som gjordes på 1940-talet. I Frankrike och Österrike lär fortfarande tittägg tillverkas av fabriker för försäljning. Varianter av tittägg finns också i choklad, papp och plast. Men ett äkta tittägg skall vara tillverkat av socker.

Inuti ägget försågs tittäggen med bilder eller föremål, som ibland kunde växlas genom att de var uppsatta på en vridbar axel inuti ägget. Det kunde vara symboler med religiös anknytning som t.ex. korset och lammet, men i dag utsmyckas de med mer profant innehåll som påskharar, kycklingar, ägg och andra symboler som sammanhänger med påskan. Kristyrägg av socker, äggvita och florsocker, vackert dekorerade, var inget som alla kunde få. De var dyrbara och de flesta fick nöja sig med enklare ägg.

Peter och Kerstin Hammarström

KeDaMa - Karlavägen 113, n.b., 115 26 Stockholm

Tel 08-661 22 64

Källor: "En sockerbagare här bor i staden", av Carl-Bertil Widell
DN på stan 27 mars - 3 april 1997
Året Runt nr 14 mars/april 1996
Samlarbladet "Glad Påsk 1999" Postens Frimärken
14 jan. 1999
Bulletin 1 - Posten Frimärken, 14 januari 1999